

lákra, a lágerek márványlapjaira felírt névsorokat; péntek esténként különböző templomok padjaiban hallgatta, hogy kikért mondanak kad-dist, olvasott jelentéseket, memoárokat, járt Auschwitzban, Gunskirchenben, Rawensbrückenben, járt bírósági tárgyalótermekben, ott volt a Notre-Dame mögötti Szajna-parti emlékhelyen); az anyámat sem foglalkoztatta az apám halála után más (gondolta), csak a mindent betöltő emlékezés, szívesen ott maradok én is a múltamban, járhatok akárhol. Nem volt különbség a

nappalai és az álmai között, megállapíthatatlan volt, hogy kik között jár, kiket talál, akik mentésre szorulnak; néhány alapszóra zsugorodott a nyelv, amellyel kifejezte magát (hol?, merre?, segíts!, add a kezed!, tanuld meg...); már csak azon töprengett, hogy érdemes-e egyáltalán különbséget tennie a múltja, jelene, a lehetséges jövője között, és az, hogy még egyáltalán töprengésnek nevezte az álmait, az ellenszegülés utolsó állomása volt, mert tudta, hogy már rabul ejtették az emlékei.

Lovas Ildikó

SZEVASZTOPOL

Azilumot keresek, megyek-megyek, szünet, megállás nélkül, nem pihenek, lépteim körbefonják a várost, elfordulnak már az utcák tőlem unalmukban, mindig ugyanaz az ember, bolygó-bolyongó fekete kabátos alak, nem értik, hogy segíteniük kellene, óriásira duzzadt bennem a félelem, gátat szakít előbb-utóbb, előnt epe-szín búzzal, kibukik belőlem, és jaj, jaj, nem talállok egy zugot, egy vájatot, ahol nyugalomra lelhetnék, egy barlangszerű nyílást, azilumot, nekem az lenne, mégha gyerekségemnél fogva lábamnál és nyakamnál megbéklyóztak volna is, hogy egy helyen kell ülnöm, és csak előrenézhetnék, még az is jobb volna, mint ez a körbeforgás, a keresés, a szüntelen kémlélődés. S közben ki hiszi el nekem, hogy engem veszély fenyeget, több is annál, vész tornyosul fölöttem, érzem, a kabátom ujjai, a cipőm sarka is érzi, elveszejtenek engem. Nem tudok nem gondolni arra, akarok?, hogy az ellenemre törnek, hogy az én megsemmisítem az ő álmaik megvalósulását jelenti, azt hiszik, látom a szemükből, ahogyan lopva rám sandítanak az utcán, hogy *akarják*, hogy ne legyek, nem részvét, káröröm villan a szemükből felém, hanem az akarat, amely megsemmisülésemet kívánja, rosszabb ez, mint a kiátkozás, tudom most már, hogy amit elképzelttem, játszottam néhány éve, a mártír, a hős kiállása, ha kiátkozzák, még az is elviselhetőbb lenne, mint ez a rám lesés, akár a levegőt szívnom el tőlük. A hérem ehhez képest maga a bizonyosság, s ezáltal a biztonság, a tudat, nem a gyanú és félelem, pedig nem érhető tetten az a szöveg, az az akarat sem, hogy átkozott legyen nappalában és átkozott legyen éjjelében, át-

kozott legyen pihenése és átkozott legyen ébredése, átkozott legyen bejöttében és átkozott legyen kimentében. Mégis, mégis megnyugtatóbb lenne, mint ez a folytonos szorítás, a gyűlölet, amelynek nem értem az okát, és amely rám zúdult.

Gondolhattam volna, hogy semmilyen történelmi esemény nem hozhat jót, ha nem támogatja ebben a természet. Régóta hiszem, hogy Isten jelenvalósága a természetben igazabb, hitelesebb és valóságosabb hitre alapozódik, mint elvonatkoztatott jelenléte valahol, ahová én nem, csak imáim érhetnek el, és a parancsolatok betartása szavatolhatja, hogy Ő jó szemmel néz engem. Hiszen ezért is játszottam néhány éve még a gondolattal, hogy kiszabják rám, utolér engem is a hérem. És abban az évben megbolondultak az orgonák. Virágoztak, nyitogatták lilácska szirmaikat az áprilisi napnak, hosszan lógatták fürtjeiket, illatuk megőrizte a rovarokat. Május elseje előtt nyíló orgonák! Siettek haláluk elé, ahogyan az éljenző tömeg tépte őket, nem törődve fájózöld száraikkal, ágaikkal, szinte lemarta az orgonabokrokot, hogy az elvonuló tehérgépkocsik elé dobálják a sietősen nyílt virágokat. Orgonatestek közt mentem hazafelé. Ki várná, hogy az ilyesminek jó vége lesz? Négy éven át figyeltem. Most már nem kételkedem. Nem enyhül az idő. Tavaszodnia kellene, de vékony a kabátom. A nyílásukba rohanó orgonavirágok gyásza lesz az idej tavasz. Azt *akarják*, hogy meghaljak. Gondolják, hogy az én halálom megváltja őket azért a bűnért, amit négy éve követek el. Hogy tépték, marták az ágakat, hogy ünnepeltek, amikor hallgatni kellett volna. A saját butaságuk okán vennék el tőlem az életem.

– Mi a neve?
– Fuchs Ábrahám.
– Unter der fuchtel haben, mi?
– Úgy hiszem, a két szónak semmi köze egymáshoz.

– Úgy? Végte ré is igaza van magának, akármilyen kis mocskos alak. Ha köze lenne, ha köze lehetne, akkor most nem kellene a város meghatározott negyedében elkerített, deszkapalánkkal körülzárt részbe költöznie, néhány igen lakályos családi házat szemeltünk ki erre a célra, ha szűken lesznek is, egy ideig kibírják. Sőt! Ha a maga koszos nevének köze lehetne a német nyelvhez, akkor nem kellene itt és most felvarrnia ezt a bájos csillagot.

– Róka.

– Mit ugat, maga szarházi?

– Vagy gólya.

– Nincs erőm a pofájához nyúlni. Kedvem se igazán. Végül is a hülye mindig külön kategória. Varrja!

– „A balgata ember nem tudja, a bolond pedig nem érti meg ezt.”

Végül is megértem, hogy Dávid pajzsát választották. Egy menórát sokkalta nehezebb lenne felvarrni, tovább tartana, kevesebb embert jelölhetnének meg egységnyi idő alatt. Sárga menóra a holdfényben, amint a deszkapalánk mögé zárt zsidó ifjú búcsúzkodik a róm. kat. kedvesétől. A rab gólya Ábrahám. Az úzótt róka Ábrahám. De mit is képzeltek? Hogy ott maradok a palánkjuk mögött, és várom, szorgalmasan tekergetve imaszíjaimat, várom, hogy értem jöjjenek? Egy hérem, az más. Szinte látom magam, amint átlépdelnek rajtam a zsinagóga ajtajában, megvetnek, de titkon él bennük a vágy, hogy az én utamra lépjenek, hogy okosságuk révén megengedhessék maguknak a kiátkozás luxusát. Fölsőbbrendűnek lenni annyit jelent, hogy okosabbnak lenni. És pont most, amikor már egyetemre kezdtem volna járni, amikor végre megmutathattam volna a begyöpösödöt-teknek, ki is vagyok valójában, akkor szakad rám ez a pokol. Mert nem a csillagfelvarrás pillanatában kezdődött a félelmem, nem azon a fullasztó délutánon, amikor párnámat fogva beléptem a palánk mögé, hanem igen, ó, igen, négy évvel ezelőtt, amikor megbecstelenítették a virágokat. Őket teszi próbára a lélek erejében és engem veszejt el. „Mert megvidámítottál engem, Uram, a te cselekedettel, a te kezdednek műveiben örvendezem.” Amikor lefejtettem a csillagot, senki nem marasztalt. Ha a kitagadásomig még nem jutottak is el gondolataik, nem szíveltek, az bizonyos. Láttam, megkönnyebbülnek attól, hogy én elszököm, és nem osztozom a közös sorsban, legyen az bármilyen. Az ő sorsuk veszítene méltóságából miattam. És azóta azilumot keresek, megyek-megyek, szünet, megállás, pihenő nélkül, azon csodálkozom, hogy még nem adtak fel, csak néznek, lesnek rám sandán, akarják a halálom, de nem tesznek érte semmit, *már* kevésbé magabiztosak. Az előbb majdnem elvesztettem az önuralmam, annál a gondo-

latnál, hogy rám zúdult a gyűlölet, amelynek nem értem az okát. „Mert imé, a te ellenségeid, Uram, mert imé, a te ellenségeid elvesznek, és elszélednek mind a hamisság cselekedők.” Járom nap-hosszat a várost, bolygok-bolyongok, néha már úgy érzem, visszamennék a deszkapalánkok mögé, ott legalább bizonyosság van. Sárgán melegítene a csillag. Apám mormolón mozgó árnyéka vetül a falra, úgy alhatnék el, mint gyerekkorom minden estéjén, igaz, huszadmagammal a szobában. De nem. Azilumnak kell lennie. Meggyőződése ellenére volna az ellenállókhöz is csatlakozni. Barátaim vannak köztük, és voltak is, felakasztott testük pontosan úgy himbálózott a sötét novemberi estében, ahogyan az akasztott ember mozgásvonalát Hugo definiálja a *Nevető ember*-ben. Azért nincs erről több gondolatom, mert ölni, akármilyen szentnek is hitt meggyőződés okán, bűn. És ők akár ölni is képesek lettek volna, vagy képesek, ha még élnek és oda tartoznak. Rám is úgy nézne egy szempár, ahogy most én a szembejövő róm. kat.-okra.

Ahogy közeledik az este, kezdek megnyugodni. A gyerek nyugós a szürkületben, én meg nyugodt vagyok. Felnőttségem idejét jelzi ez? Ha így volna, nem várnék segítségre. Valami jelre, ami biztosítaná az életemet. Biztosítana engem afelől, hogy nem halok meg. Elbújhatok, és megmaradhatok. A korán, az idő előtt eltiport orgonák ellenére. „Csakhogy, barátom, megint van itt egy kis bökkenő. (...) Szerintem nem kis bökkenő ez, ó, Szókratész, ha igaz a közmondás, hogy »ami szép, az nehéz.«” Akkor az én életem szép.

Amikor már látszott, hogy a lomb lehulltával nem győztesek térnek meg, sőt meg sem is térnek még, fokozottabb figyelemmel hallgatta a város a rádió híreit. A város füle a rádió csüngött. Izgalmas közvetítésnek tartották a Szevasztopol körül zajló csatát, ostromot. Legfőképpen azért, mert messze volt. Hol? A búsban valahol, Szevasztopolnál, mondták, ha valamely hiánycikkért sokat kellett gyalogolni, és már nem voltak biztosak abban, „jó az nekünk”, hogy a sárgán omló napsugarak alatt összeomlott Szevasztopol. De messze volt. Már megkezdték a zsidók deszkapalánk mögé való tömörítését a városban, amikor eljutott a hír a fülekbe, hogy Szevasztopol fölszabadult. Vagyis azé, akié volt is. A birtokviszony ilyen változásai gondolkodásra kényszerítették a közt. Talán ezért is mászkálhatott Fuchs Ábrahám olyan nyugodtan. A rászégeződő tekintetek nem is annyira az ő halálával, halálba küldésével foglalkoztak, mint azt ő hitte, inkább saját helyüket keresték. Hej, Szevasztopol, te drága, Szevasztopol, az vagy nekem, mint lánynak a csók s szerelem, te vagy nekem a szabadság, bíbor lángja. Ez az akkoriban közkedvelté vált nóta nem politikai állásfoglalás, de életigenlés volt. Bár egyelőre még messze, a búsba, a város legszélén lévő kocsmában.

A kocsmát azért nevezték el Szevasztopolnak, mert igen messze esett a város akkori központját

képező utcáktól, elsősorban a Rudics utcától. Semmi messzebbet nem tudtak elképzelni az alföldi város lakói, akik szabad szemmel is bepásztázhatták a város határát, mint azt az erődöt, amelyikről annyi híreket hallani. A szevasztopoli csata hadászattól vizsgatétel lett az idő történelmivé válása után. A kocsmá helyén ma a törvényszék áll.

S ha szép az életem, akkor nehéz? Akkor nehéz, ha szép? Mindegy, kár is erre több időt vesztegetni, mert a szüleim, a barátaim, az ismerőseim ott gunnyasztanak a deszkapalánk mögött, és nekem hiányoznak, mit tegyek, hiányoznak!

Ahogy visszafelé indult, a deszkakerítések irányába, esni kezdett a hó. Ábrahám fölkapta a fejét, szinte nevetve, szinte hangosan kiáltotta: hó borítja az orgonákat, hó öleli magához az orgonafák rügyeit. A tátongó üresség a rögtönzött gettóban nem ijesztette meg, hitte, alszanak. Aztán, hogy áttoloncolták őket a város másik részére. Ahogy keresésükre indult, önkéntelenül fordult balra, a róm. kat.

temető felé. Eszeveszett kornyikálás ütötte meg a fülét, valaki a szabadság bíbor lángjáról énekelt. Ábrahám fáradt volt, reményvesztett, betért hát. Ismerték, fölismerték. A füst vastag függönyén át nézték. (Nem ellenállók voltak, akik a dalt énekeltek, a szabadságot vagy annak lángját egyszerű emberek is el tudták képzelni és várták is. Ebből a történetből tehát kimaradnak az ellenállók mint a szabadság letéteményesei.) Ábrahám fáradtságában nem vette észre, hogy most valóban furcsán néznek rá. Hús volt a szemükben, akinek sikerült megszökni, áruló, aki nem tartott az övéivel, hitvány alak, aki bajt hozhat rájuk. Ábrahám, aki napok óta csak azt elemelte, hogyan is néznek rá az utcán az emberek és maguk az utcák, most csak azt érezte, hogy a füst marja, csípi a szemét. Hálás volt, amikor belöktek egy sötét helyiségbe, és elhatott. Nem is imádkozott.

„Az igaz virágzik, mint a pálmafa, növekedik, mint a czedrus a Libánonon.”

MacLINE Kft.

Apple-vizonteladó • Szoftverház

1055 Bp., Szent. István krt. 11. Tel., fax: 111-4871, 153-4600/118

✓ Betűk

URW CD-n
500 darab
egyedileg
metszett,

852-es kódú betű, mindkét platformon teljesen egyforma alakkal és alávágással. Egyedileg is választhatók.

✓ Hardver

Macintosh számítógépek azoknak, akik

- nem számítógép-guruk
- ideje drága
- nem a közepszert választják
- nem óhajtanak több pénzt kidobni az ablakon.

✓ Szolgáltatás

- Telepítés
- Hálózatépítés
- Integrált rendszerek
- Tanácsadás
- Karbantartás
- Programok magyarítása

A hatékony számítógépes munkához Önnek a profi gépek mellett **testre szabott programokra** van szüksége: melyek igazodnak igényeihez, s minden tekintetben kiszolgálják. Mi ebben is tudunk és szeretnénk segíteni Önnek:

✓ Szoftver

- Nyelvi programok
- Szabad átjárás az IBM és a Macintosh között
- Tárgymutatót készítő és magyar abc-rendbe soroló programok
- Ügyviteli programok
- Dokumentumarchiváló rendszerek
- Fogorvosi programok

Szoftverfejlesztés az Ön igényei alapján.

A szívem?
Helyén szoft
ver.

Természetesen
a MacLINE-é.

A Quark**XPress** alatt futó **DTP-programjainkkal**

- *Nincs több salytóhiba: Lektor, a profi szóellenőrző s -elválasztó program (önálló programként is).*
- *Nincs több hiba az elválasztásban:*

Magyar elválasztás (önálló programként is).

- *Nincs több rÉbusz, ha IBM-en Írt szöveget kap:*

Kódkonverzió két tetszőleges kódtábla között (önálló programként is).

- *Nincs több aprólékos munka: Név- és tárgymutatót készítő program.*